

היום נלמד בעזרת ה':

עבודה זרה דף עב

קושיא על רב אשי שאמר אין קנין 'משיכה' בגוי

א"ל רבינא לרב אשי - ת"ש דאמר ר' חייא בר אבא וכו': גוי שגזל מישראל פחות משהו פרוטה חייב מיתה, כי זו אחת משבע מצוות שכן נח נצטוו עליהם. והגוי לא יכול להשיב את הגזילה משום שהישראל מוחל על פחות משהו פרוטה (ובכל אופן ביחס לגוי זה נקרא גזילה).

אם כן, אם נאמר שאין קנין 'משיכה' בגוי, מדוע הגוי נהרג על כך? הרי הוא לא זכה בממון, והממון נשאר שייך ליהודי היכן שהוא נמצא.

רב אשי מתרץ: משום דצעריה לישראל: העבירה של הגוי היא לא הגזילה, אלא הצער שהוא גרם ליהודי. ומה הכוונה שהממון 'לא ניתן להישבון'? הכוונה שבגלל שהגוי כלל לא גזל אותו ממילא הוא לא 'בתורת' הישבון.

קושיא: אי הכי אימא סיפא: קשה מהמשך דברי רבי יוחנן. שאם בא חבר של הגוי וגזל את הממון (הפחות משהו פרוטה) מידו של הגזלן הראשון, השני נהרג על כך. אך כאן לא מובן מדוע הוא חייב מיתה? הרי הוא לא ציער יהודי!

אלא מסיקה הגמרא שמע מינה שקנין משיכה מועיל בגוי! ולכן הסיבה שהגוי השני נהרג בגלל שהוא גזל את הממון מהגזלן הראשון. וזו כמובן הסיבה שגם הגזלן הראשון נהרג כי הוא גזל את הממון מישראל.

*

הוא גברא: מעשה באדם שאמר לחבירו 'אם אני אמכור את הקרקע הזו, אני אמכור אותה לך' ועשו קנין ביניהם. לאחר מכן הלך האיש ומכר אותה לאדם אחר. הורה רב יוסף שהאיש הראשון קנה אותה ולא השני.

אמר ליה אביי - והא לא פסק: הרי הם לא סיכמו ביניהם על מחיר, ואם כן הקנין שעשה הראשון לא הועיל.

ומנא תימרא וכו': ממשיך אביי – ומנין אני אומר שאם לא סיכמו על מחיר הקניין לא מועיל? ממשנתנו האומרת שהמוכר יינו לעובד כוכבים, אם פסק את המחיר לפני שמדד לגוי את היין, דמיו מותרין. כי הגוי קנה במשיכה את היין ולאחר מכן כשנוגע בו הוא אוסר את היין שלו עצמו. אבל אם לא פסק את המחיר דמיו אסורין, כי הגוי לא קונה במשיכה בלי קביעת מחיר, וממילא כשהוא נוגע בין הוא אוסר את היין של הישראל.

שאלה: מאי הוי עלה? מה המסקנה על המקרה הזה? **קושיא:** **מאי הוי עלה?** **כדקאמרינן!** מה השאלה? הרי אביי הוכיח ממשנתנו שבלי פסיקת מחיר הקניין לא מועיל, ואם כן הקונה הראשון לא קנה את הקרקע. **תשובה:** **דלמא חומרא דיין נסך שאני:** אין הוכחה משם. כי יתכן שרק ביין נסך החמירו רבנן שלא תקנה משיכה בלי פסיקת דמים.

ת"ש דאמר רב אידי בר אבין: היה מקרה כזה שהגיע לבי מדרשו של רב חסדא, ורב חסדא הלך לשאול בבית מדרשו של רב הונא, והתשובה מהברייתא להלן.

דתניא – משך חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו, בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק לא קנה ושניהן יכולין לחזור בהן. פירקן והכניסן לתוך ביתו, פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בהן, מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן: משך הקונה את החמורים או הפועלים של המוכר הנושאים על גבם תבואה לתוך ביתו. הוא לא קונה את התבואה. בגלל שהיא נמצאת על גוף אדם או בעל חי, ומשיכת הגוף אינה מועילה לפירות אלא צריך למשוך את הפירות עצמם.

אבל אם הוא פירק את שקי התבואה מעל הפועלים או החמורים והכניס אותם לתוך ביתו, זו 'משיכה' מועילה. ולכן אם הוא פסק עם המוכר את המחיר, הוא קונה את התבואה אפילו אם הוא עדיין לא מדד אותה בכליו שלו. אבל אם הוא לא פסק עם המוכר, אפילו אם הוא הכניס אותה לתוך כליו הוא לא קונה אותה עד שיפסוק איתו, ובינתיים שניהם יכולים לחזור בהם. עד כאן הברייתא. מוכח שקנין משיכה לא מועיל בלי פסיקת מחיר.

ההוא גברא: מעשה באדם שאמר לחבירו אם אני אמכור את הקרקע הזו אני אמכור אותה לך במאה זו. ועשו קנין על כך. לאחר מכן הלך האיש ומכר אותה

לאדם אחר במאה ועשרים זוז. הורה רב כהנא שהראשון קנה. הקשה רב יעקב מנהר פקוד - המוכר התכוון רק שאם הוא ימכור את הקרקע במאה זוז, הוא ימכור אותה רק לראשון. אבל כשבא השני והציע לו מאה עשרים, הוא בעצם אנס אותו למכור אותה לו. ועל מקרה כזה המוכר לא התכוון להתחייב שהוא ימכור אותה רק לראשון.

*

אמר ליה 'כדשיימי בתלתא' אפילו תרי מגו תלתא, 'כדאמרי בתלתא' עד דאמרי בתלתא: אם המוכר לא פסק דמים, אבל אומר לקונה שהוא מסכם איתו שהמחיר יהיה 'כפי שישומו' אותו שלושה אנשים', המשיכה שעושה הקנה מועילה. והמחיר נקבע לפי רוב הדעות מתוך השלושה, דהיינו בשניים מול אחד. אבל אם המוכר סיכם איתו שהמחיר יקבע 'כפי מה שיאמרו שלושה אנשים', צריך שכולם יסכימו לאותו המחיר. כי כשהוא אומר לשון 'שומא' ומספר של שלושה אנשים, כוונתו 'לבית דין', ובכית דין הולכים אחר הרוב. אבל אם הוא אומר לשון 'אמירה' אין זו לשון המתאמה לבית דין, ולכן כוונתו ששלושתם יאמרו את אותו המחיר.

'כדשיימי בארבעה' עד דאמרי בארבעה, וכ"ש היכא דא"ל 'כדאמרי בארבעה': ואם המוכר אמר לו 'כפי שישומו' ארבע אנשים', מכיון שהוא הוסיף עוד דעה (על מספר שלוש שהוא בית דין), כוונתו שהמחיר יקבע לפי הרבה דעות, ולכן צריך שכל הארבעה יאמרו את אותו המחיר. וכל שכן אם אמר 'כפי שיאמרו' ארבעה אנשים' שכל הארבעה צרכים לומר את אותו הדבר וכנ"ל.

אמר ליה כדשיימי בתלתא ואתו תלתא וכו': המוכר אמר 'כפי שישומו שלושה' ובאו שלושה ושמו, והקונה אומר שיבואו שלושה אחרים שבקויאים יותר בשומא מהראשונים. אמר רב פפא שהוא יכול לעכב ולהביא אחרים.

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע: מניין לו שהאחרים בקויאים יותר מהראשונים?

משנה: נטל את המשפך: לקח היהודי משפך ושפך יין לתוך בקבוק של גוי (המשפך רחב למעלה וצר למטה ודרכו שופכים יין לתוך בקבוק), ולאחר מכן וחזר ושפך במשפך יין לתוך בקבוק של יהודי. אם יש במשפך שפה שמתעכבת שם

טיפת יין מהשפיכה הראשונה ששפך לגוי, היין שבבקבוק של היהודי נאסר (ויתבאר בגמרא).

המערה מכלי אל כלי: גוי שמערה יין מכלי אל כלי, היין שנשאר בכלי שעירה ממנו מותר, והיין שבכלי שעירה לתוכו נאסר (ויתבאר בגמרא).

נמרא: תנן התם הנצוק והקטפרס: למדנו במשנה במסכת טהרות - 'הניצוק' דהיינו משקה המקלח מלמעלה למטה (= כגון השופך משקה מכלי עליון לכלי תחתון). 'הקטפרס' דהיינו הר משופע מאוד והמשקה יורד במדרון ההר מלמעלה למטה. וכן 'משקה טופח' דהיינו אם יש טיפה קטנה של משקה שאין בה 'טופח על מנת להטפוח' (= שאם אדם נוגע בה ואחר כך הוא נוגע בדבר אחר, המשקה לא עובר לדבר האחר). כל אלו אינם חיבור לא לטומאה ולא לטהרה.

ב'נצוק' - כגון השופך מכלי טהור לכלי טמא שמתחתיו, והקילוח (= 'הנצוק') מחבר את המשקין שבשני הכלים. אין זה נחשב לחיבור לטמא את המשקין העליונים, והמשקין העליונים נשארים טהורים.

ב'קטפרס' - כגון משקה שיורד במדרון ההר, והמשקין התחתונים מחוברים לטומאה, למרות שהמשקין העליונים מחוברים לתחתונים אין העליונים טמאים.

ב'טופח' - אם יש שני משקים על משטח ישר, וביניהם באמצע יש טיפה קטנה של משקה שאין בה טופח על מנת להטפוח, היא לא מחברת את שני המשקין. ואם נגע טמא בטיפה הזו, שני המשקים משני הצדדים נשארים טהורים. עד כאן ביארנו שאינם חיבור לטומאה.

וכן אינם חיבור לטהרה. כגון שני מקוואות שבכל אחד מהם יש פחות מ-40 סאה (= שיעור מקוואה), ונצוק או קטפרס או משקה טופח מחבר ביניהם, אין זה נחשב לחיבור ושני המקוואות פסולים.

אבל 'האשבורן' דהיינו מים מכונסים בגומא שנוצרה בקרקע (ומדובר שאדם שפך את המים לתוך הגומא, ולכן הם לא נחשבים מחוברים לקרקע. רא"ש), הוא מחבר את המשקים שבצדדיו, בין לענין טומאה ובין לענין טהרה. עד כאן המשנה בטהרות.

אמר רב הונא: נצוק וקטפרס ומשקה טופח נחשבים חיבור לענין יין נסך. ולכן המערה יין כשר לכלי שיש בו יין נסך, היין שבכלי העליון נאסר מדין 'ניצוק'.

אמר ליה רב נחמן לרב הונא: מניין לך דין זה? אם אתה מדייק זאת מלשון המשנה 'הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור ולא לטומאה ולא לטהרה' ומשמע שדוקא לענין טומאה ולטהרה לא, אבל לענין יין נסך כן. אך אם כן היית צריך גם לדייק את המשך המשנה 'האשבורן חיבור לטומאה ולטהרה' משמע רק לטומאה ולטהרה ולא לענין יין נסך. וזה לא יתכן! כי בודאי אשבורן נחשב לחיבור גדול יותר מניצוק קטפרס וטופח.

אלא משם אי אפשר לדייק.

הגמרא מנסה להביא ראיות שניצוק חיבור לענין יין נסך, כדברי רב הונא

תנן נטל את המשפך: הגמרא מביאה מקור לרב הונא ממשנתנו. לקח היהודי משפך ושפך יין לתוך בקבוק של גוי, ולאחר מכן וחזר ושפך במשפך יין לתוך בקבוק של יהודי. אם יש במשפך שפה שמתעכבת שם טיפת יין מהשפיכה הראשונה ששפך לגוי, היין שבבקבוק של היהודי נאסר. והשאלה היא מדוע הטיפה שנמצאת על המשפך מהשפיכה הראשונה ששפך לגוי נאסרה? אלא מכאן ראייה ש'ניצוק' נחשב חיבור לענין יין נסך, ולכן הוא חיבר בין הטיפה שעל המשפך ליין נסך של הגוי, והטיפה נאסרה. ואחר כך כששופך יין ליהודי במשפך, היין של היהודי נאסר בגלל הטיפה הזו.

דחיה: תני ר' חייא שפחסתו צלוחיתו: רבי חייא שנה את המשנה הזו בכרייתא שלו, והוסיף שמדובר במקרה שהכלי של הגוי התמלא עד גדותיו, והיין עלה לתוך המשפך ונשארה טיפה על המשפך. והטיפה הזו אינה אסורה מדין 'ניצוק', אלא היא יין נסך ממש.

שאלה: אבל לא פחסתו צלוחיתו מאי? לא. תפשוט דנצוק אינו חיבור: אך אם כן תדייק לכיוון ההפוך. מכך שרבי חייא הוצרך להעמיד במקרה שהכלי התמלא עד גדותיו, משמע שבלי זה הטיפה שעל המשפך מותרת. אם כן מוכח שניצוק אינו חיבור.

תשובה: לא, פחסתו צלוחיתו תפשוט לך דאסור, נצוק תיבעי: רבי חייא בא רק ללמד שבמקרה שהמשקה עלה על גדותיו הטיפה ודאי אסורה. אבל לגבי ניצוק הדבר נשאר בספק, ואל תדייק מדבריו כלום.

ת"ש המערה מכלי לכלי: ראייה ממשנתנו. המערה יין מכלי שלו לכלי של גוי, היין שבכלי שלו שהוא מערה ממנו מותר. משמע שהיין שבמצע, כלומר היין שבקילוח אסור (ולכן אסור להושיט ידו ולקחת מהקילוח). מוכח שניצוק חיבור!

קושיא: אי נצוק חיבור אפילו דגויה דמנא נמי ליתסר: אם ניצוק חיבור מדוע רק הקילוח אסור ואילו היין שבתוך כלי של היהודי מותר? הרי הניצוק מחבר את כל היין שבכלי העליון ליין נסך שלמטה. תירוץ: הא לא קשיא דקא מקטיף קטופי. מכל מקום נצוק חיבור: מדובר שהוא שופך את היין מלמעלה בפעימות קטנות, ובכל פעם היין שלמעלה עוזב את הכלי לפני שהוא נוגע בכלי שלמטה. ואז אין חיבור בין הכלים, ורק הקילוח שמחובר לכלי שלמטה אסור. ועל כל פנים מוכח שניצוק חיבור.

דחייה: ולטעמיך וכו': ולשיטתך (= מי שמביא את הראייה), יש לנו דיוק הפוך מהמשך המשנה, האומרת שהיין שבכלי שעירה לתוכו אסור. ומשמע שהיין שבכלי התחתון אסור, אבל הקילוח מותר. מוכח שניצוק אינו חיבור! אלא מהמשנה אין הוכחה לכאן או לכאן.

ת"ש המערה מחבית לבור, קילוח היורד משפת חבית למטה אסור: השופך יין מחבית לבור שיש בו יין נסך, הקילוח שיוצא מהחבית אסור. מוכח שניצוק חיבור.

דחייה: תרגמה רב ששת בעובד כוכבים המערה דאתי מכחו: מדובר שגוי שופך את החבית. ולכן אפילו שניצוק אינו חיבור, היין שבקילוח אסור, בגלל שהוא נשפך מכוחו של גוי, ורבנן אסרו יין שנשפך מכח של גוי. קושיא: אי עובד כוכבים המערה אפי' גוא דחביתא נמי מתסר: אם מדובר בגוי, מדוע היין שבתוך החבית מותר? הרי הגוי מזיז אותו. תירוץ: כח דעובד כוכבים מדרבנן הוא דאסיר, ההוא דנפק לכראי גזרו ביה רבנן ההוא דלגואי לא גזרו ביה רבנן: יין שהוזז מכח של גוי נאסר רק מדרבנן, ודוקא את היין שיצא החוצה גזרו רבנן, ולא את היין שבתוך החבית.

*

אמר להו רב חסדא להנהו סביתא: רב חסדא הורה למוכרי יין - כשאתם מודדים יין לגוי לתוך כלי של גוי, תשפכו את היין 'קטפי קטופי' כלומר בשפיכות קטנות, באופן שלא יהיה ניצוק בין הכלים, כי אחרת היין שבכלי שלכם יאסר. או נפצי

נפוצי' כלומר תעמדו מרחקו ותזרקו את היין לכלי של הגוי שאז לא יהי ניצוק בין הכלים.

אמר להו רבא להנהו שפוכאי: רבא הורה לפועלים יהודים העובדים בשפיכת יין מכלי לכלי - כשאתם שופכים את היין תזהרו שלא יתקרב אליכם גוי לעזור לכם, שמא תשכחו ותניחו בידיו את החבית ואז היין יגיע מכוחו ויאסר.

*

ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא: מעשה באדם ששפך יין מכלי לכלי באופן אוטומטי, על ידי 'גישתא ובת גישתא' = מניחים כלי מלא יין במקום גבוה וכלי ריק לידו במקום נמוך, ועושים 'צינור' משני קנים שמדביקים אותם זה לזה בצורת אלכסון (א), אלא שקנה אחד ארוך והשני קצר. ומניחים את הפיה של הקנה הקצר בכלי העליון, ואת הפיה של הקנה הארוך בכלי התחתון. ומוצצים את היין בפיה הארוכה עד שהוא יורד לכלי התחתון, ומכאן והלאה היין ממשיך לרדת לכד.

בא גוי והניח את ידו בפיה של הקנה הארוך המקלחת את היין לכלי הריק. הורה רבא שכל היין אסור, אפילו היין שבכלי העליון.

אמר ליה רב פפא לרבא ואמרי לה רב אדא בר מתנה לרבא וכו': מדוע אסרת את היין שבכלי העליון? בגלל שניצוק חיבור!

רבא דוחה: שאני התם דכולי חמרא אגישתא ובת גישתא גריר: לא אסרתי בגלל שניצוק חיבור, אלא בגלל ששם כל היין מחובר ונחשב כחבית אחת, כי היין עולה מאליו על ידי הצינור. ונחשב הדבר כאילו הגוי נגע ביין שבכלי העליון.

*

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן - קנישקנין שרי: 'קנישקנין' הוא כלי של יין שיש לו שתי פיות או יותר, הפיות נמצאות בשולי הכלי ועולות למעלה, וכך יכולים כמה אנשים למצוץ את היין ביחד דרך הפיות.

אבל, אומר מר זוטרא, כל זה דוקא באופן שהיהודי מסיים לשתות לפני הגוי. כי אם הגוי יפסיק לשתות לפניו, המעט יין שנגע בפיו ונאסר ביין נסך, חוזר לכלי ואוסר את כל היין שבתוכו.

רבה בר רב הונא איקלע וכו': הוא הזדמן לביתו של ריש גלותא והתיר לאנשי ריש גלותא לשתות יין עם גוי בקנישקנין באופן הנ"ל.

איכא דאמרי: ויש אומרים שרבה בר רב הונא בעצמו שתה מהכלי הזה.